

Pristopi pri uvajanju sodobnih tehnologij s poudarkom na strojni sečnji

spec. Jurij Beguš¹

Uvajanje nečesa novega v utečene tokove dela in razmišljanja je vedno težavno, saj to pomeni veliko mero nejasnosti, pojavlja se strah pred možnimi neznanimi posledicami, ne smemo pa tudi zanemariti negotovosti zaradi pomanjkljivega znanja o vsebinah, ki do sedaj v nekem okolju niso bile vsakdanje. Kljub tradicionalnemu (pozitivnemu) konzervativizmu se tudi v gozdarskem okolju občasno zgodijo premiki, ki s svojo pojavnostjo močno posežejo v različne veje delovanja stroke. Zadnji tak večji premik je uvajanje strojne sečnje, ki se dogaja v zadnjem desetletju. Govorimo o uvajanju, ki že kot beseda pomeni nek načrten pristop, saj bi v nasprotnem njena raba verjetno pripeljala do močnega nasprotovanja stroke in javnosti.

Predvidevanja pred desetimi leti o tem, koliko sodobne mehanizacije bo v Sloveniji delovalo in koliko lesa bo na tak način posekanega, so se izkazala za zelo previdna, kar nedvomno kažejo podatki o posekanih količinah in opremljenosti. Sečnja s sodobnimi tehnologijami narašča, v časovnem pregledu njene rabe pa so vidni izraziti skoki ob večjih ujmah, ko se je strojna sečnja izkazala za izredno varno in učinkovito. Prav tako raste opremljenost izvajalcev gozdnih del (lastnikov gozdov, podjetij in gospodarskih družb) s sodobno mehanizacijo, k čemer je veliko pripomogla možnost sofinanciranja njene nabave s sredstvi Evropskega kmetijskega sklada.

Že iz zgodovine je znano, da kraljestvo, ki je v sebi razdeljeno, ne obstane, zato je pozitivno spoznanje slovenske gozdarske stroke, da je v takih prelomnih časih, kot je uvajanje stroje sečnje, potrebno delovati celovito in enotno. Pri tem so sodelovali in sodelujejo vsi pomembni akterji gozdarstva. Načrten pristop smo v Sloveniji začeli s skupnimi dogodki, večinoma delavnicami, na katerih smo problematiko obravnavali teoretično, praktično pa smo jo obdelali v različnih terenskih in sestojnih razmerah. V času od leta 2002 je bilo organiziranih šest delavnic in seminar, kar kaže na zavedanje o pomembnosti problema. Na teh dogodkih so imeli gozdarski in negozdarski deležniki priložnost izraziti svoje videnje o prednostih in slabostih strojne sečnje, ter podati predloge, kaj narediti, da bi bilo njeno uvajanje slovenskim razmeram ustrezno. Ti predlogi so bili za organizatorje, čeprav neformalno, zavezujoči, rezultati njihovega doseganja pa kasneje javno predstavljeni:

- izdelane so bile karte o tem, kje je strojna sečnja primernejša;
- izdana so bila začasna navodila za pripravo delovišč;
- sprejete so bile določene spremembe zakonodaje;
- izdan je bil priročnik Varno delo v gozdu - Kodeks varnega dela, ki obravnava tudi strojno sečnjo;
- veliko je bilo narejenega na izobraževanju in informiranju stroke in javnosti.

Raba strojne sečnje je postala stalnica v slovenskih gozdovih. Z večanjem njenega obsega pa je postala tudi bolj vidna in s tem podvržena kritičnim ocenam strokovne in druge javnosti, ki je večkrat tudi upravičeno reagirala na izvajanje del s to tehnologijo.

V tem prispevku nas je predvsem zanimalo, kako se je spreminjal odnos udeležencev delavnic do obravnavanega problema. Na prvi delavnici leta 2002 v Nazarjah in zadnji leta 2010 v Murski

---

¹ Jurij Beguš, Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1001 Ljubljana, jurij.begus@zgs.gov.si

Soboti in na Pohorju smo namreč z metodami participacije od vseh udeležencev dobili njihovo videnje in oceno problema ter pridobili predloge, kako delovati, da bi bila raba strojne sečnje čim bližje vsem funkcijam gozda (ekološkimi, socialnim in proizvodnim). V obeh primerih smo kot uporabili enake metode, zato je bila možna tudi primerjava in analiza ocen, ki so jih udeleženci dali na pojav in rabo strojne sečnje. Vsebinsko sta bili vprašanji nekoliko različni, vendar spet ne toliko, da jih ne bi mogli primerjati med sabo.

Na prvi delavnici v Nazarjah leta 2002 so udeleženci ocenjevali uvajanje strojne sečnje v Sloveniji. Bili so praktično brez izkušenj, ustreznega znanja in informacij. Analiza ocen je pokazala, da je bilo kljub drugačnim pričakovanjem med udeleženci zaznati določen optimizem, ali bolje, ni bilo kategoričnega nasprotovanja. Zavedali so se, da je to tehnologija, ki bo zajela tudi Slovenijo, vendar so izrazili močne pomisleke, da strojna sečnja pomeni grožnjo sonaravnemu konceptu gospodarjenja in da povzroča večje škode na sestojih in tleh kot klasične tehnologije. Njene pozitivne učinke so prepoznali v humanizaciji dela in večji ekonomičnosti.

Načrtno smo razmišljanja na zadnji delavnici leta 2010 usmerili v oceno dosedanje rabe strojne sečnje, saj je stroka v tem času naredila določen strokovni razvoj, z rabo tehnologije pa tudi pridobila določene izkušnje. Te vedno niso bile v skladu s pričakovanji, zato ne preseneča, da je ocena dosedanje rabe nižja v primerjavi z oceno na začetku procesa uvajanja leta 2002. Vzroke za bolj kritični pogled so udeleženci videli v pomanjkanju znanja in izkušenj ter slabi usposobljenosti, motijo jih poškodbe na izvoznih poteh, ugotavljajo, da ni ustreznih strokovnih kriterijev oziroma podlag, dela se izvajajo z neprimerno mehanizacijo, slaba je komunikacija med deležniki v gozdarstvu, javnost pa je slabo obveščena. Seveda so videli tudi njene prednosti, delo je bolj varno, učinki so visoki, les je bolj ovrednoten, izvedba je hitra, kar je posebej koristno pri sanaciji ujm, sodobne tehnologije nenazadnje omogočajo razvoj stroke ter tako krepijo njeno profesionalno kondicijo. Da bi stanje premaknili k bolj ugodni oceni, so udeleženci največ pozornosti namenili

- izobraževanju, predvsem strojnikov in strokovnega kadra, ki izvaja pripravo dela;
- spodbujanju raziskav, ki naj bodo usmerjene v določanje pogojev, v katerih lahko stroja sečnja deluje, usmerjena pa naj bodo predvsem na preprečevanje poškodb na gozdnih tleh;
- rabi rastiščem in sestojem ustrezne mehanizacije;
- informiranju javnosti, saj bo predvsem javnost tista, ki bo najbolj kritično gledala na izvajanje del s strojno sečnjo;
- strokovnemu sodelovanju, kjer pa bi moral vsak deležnik nositi svoj del profesionalne odgovornosti.

Analiza izdelkov oziroma rezultatov, ki nastanejo z določenimi metodami participacije, v danem primeru predvsem analize H-metode in delno metode parnega rangiranja, predstavljajo enega od pristopov, kako raziskati ozadja v razmišljanjih udeležencev nekega participativnega procesa. Ta so pomembna, ker omogočajo določiti smeri nadaljnjih aktivnosti, ki bi stanje nekega problema izboljšale.

Ključne besede: sodobne gozdarske tehnologije, strojna sečnja, uvajanje tehnologij, participacija

Literatura:

BEGUŠ, J., 2002. Analiza pogledov stroke do uvajanja strojne sečnje v Sloveniji. Zbornik referatov, Gozdarska zbornica Slovenije, Ljubljana, 2002.

BEGUŠ, J., 2007. Report of the Mission on Capacity Building of Public Forest Administration & Service and Support to Forest Owners' Associations

http://www.forestryprojectserbia.org.rs/PDF/engleski/reports/begus_2nd_mission_report.pdf

INGLIS, A. / MUSCH, A. / QUIST-HOFFMANN, H., 1999. The Participatory Process for Supporting Collaborative Management of Natural Resources. FAO, Rim, 1999.